

A stylized graphic on a dark background featuring four blue opera masks and four white classical columns. The masks are arranged in a 2x2 grid, and the columns are positioned between them. The masks have black outlines and blue fill, while the columns are solid white.

OPERA
MUSICAL
OPERETTE

Modspil

-de store ørers musiktidsskrift

Nr. 33 November 1986
Rhodos

Indhold

1986 årgang 8 nr. 33

Leder: Damma per musica 4

TEMA: OPERA – OPERETTE – MUSICAL

Opera som fremtidens kunstart. *Ole Nørlyng* . . . 6

Operaens bolig. *Bjarne Jørnæs* 12

Musik som teatrets fødselshjælper. Interview med
Peter Langdal. *Ole Nørlyng* 17

Ej blot til lyst. *Lars Nielsen* 22

God operette er ikke dårlig. Interview med
Edith Guillaume. *Teresa Waskowska* 26

Musik og billed. *Poul Ruders* 29

UDENFOR TEMAET

»Hvordan jeg skulle glæde Dem i lignende Grad...
det bliver en Gåde«. *Lisbeth Ahlgren Jensen* . . 32

ANMELDELSER

Nye veje til gamle ballader. *Jens Henrik Koudal* . 39

Venner er gode at have. *Teresa Waskowska* 46

BOGLISTE 47

Omslag: Jytte West Hansen.
Lay-out: Jytte West Hansen og Ole Nørlyng.

MODSPIL

– de store ørers
musiktidsskrift

Redaktion:

Sven Fenger, Rikke Forchhammer,
Hanne Tofte Jespersen, Arne Kjær,
Jens Henrik Koudal, Ole Nørlyng
(ansv. for dette nr.).
Gæsteredaktør: Teresa Waskowska.

Redaktionens adresse:

MODSPIL
c/o Forlaget Rhodos,
Strandgade 36,
DK-1401 København K.
Telefon: (01) 54 30 20.

Løssalg: Kr. 35,00 inkl. moms + porto.

Årsabonnement: Kr. 128,00 inkl.
moms og porto for 1986 nr. 31–34.
Abonnenter uden for Danmark ekskl.
22% moms + porto for forsendelse.

Tidligere numre: Nr. 1–22 kan bestilles
hos: Forlaget PubliMus, Musikviden-
skabeligt Institut, Universitetsparken
220, DK-8000 Århus C. Tlf.
(06) 19 47 22. Kontortid: Mandag–fre-
dag kl. 10–12. – Nr. 23–26 kan bestilles
hos: Forlaget Rhodos.

Annoncepriser: 1/1 s. 800 kr.
2/3 s. 600 kr., 1/2 s. 450 kr.,
1/4 s. 250 kr., 1/3 s. 325 kr.

ISBN: 87 7245 162 9 nr. 33 1986
ISSN: 0105-9238
Produktion: RHODOS, København

Dramma per musica

Brugen af musik i forbindelse med dramatisk fremstilling er universel. Det findes til alle tider i alle kulturer. Musikken er altid indgået som en rytmisk-klanglig del af ritualer og ceremonier. Grækerne er berømte for det græske drama med dets integrerede anvendelse af musik. Selvom vi ikke ved ret meget om, hvorledes det lød, har der været foretaget utallige genopvækkelsesforsøg. Et resultat af en sådan bestræbelse blev operaen; sådan har det jo under ingen omstændigheder lydt. Og man er blevet ved: Gesamtkunstwerk-ideen er også et foster af »det græske drama«.

Det højteknologiske informations- og mediesamfund, som vi kender det idag, har skabt en ny situation for sammenkoblingen af musik og drama. Elektronikken har sat lyd (musik) og billed (visualiseret fortælling) sammen i utallige nye konstellationer, og bragt det ud til alle i en grad som aldrig tidligere.

Vor verden er fyldt med musikdramatik. Der er sat lyd på alt, og til musikken føjes i stadig større grad billeder og handlinger. Selv producerer vi musikdramatik fra vor første sangleg til begravelsens klingende ritual. Musik har altid været forbundet med drama, men det er somom, vi i de senere år har givet los for enheden og dens forløsende og kommunikerende muligheder. I de sidste ti år, medens koncertinstitutionen med dens abstrakte, autonome musik har haft det vanskeligt, er der sket en stærk forøgelse af de musikdramatiske aktiviteter og udtryk.

Panorerer vi hen over tilbudene, overraskes vi over mangfoldigheden: fra operafestivaler til egns- og regional musik, fra operette på Bellahøj til rock musical i Huset, fra Heibergs og Hartmans *Syvsoverdag* i Fredensborg Slotspark til *Annie get your gun* på Nyborg Vold.

Hvert lag i samfundet, hver generation har så at sige sit musikdramatiske udtryk. Der er noget for enhver smag: fra politisk agitation med tunge rytmer til serieproduceret drøm i klingende pastel, fra harmløs spøg til engageret humanisme.

Vi har i dette Modspil-nummer pejlet ind på tre musikdramatiske genrer: Opera, operette og musical. Og vi har søgt at betone det teatraliske element som den faktor, der forener musik og drama. Det er blevet til artikler og interviews om opera som fremtidens kunstart, og om dens bolig. Ikke mindst en forening som Operaens Venner, med sine 2.500 medlemmer fortæller om en øget interesse for kunstarten herhjemme. Det samme kan læses ud af de stigende belægningsprocenter på Det kongelige Teater og Den jyske Opera. Er det at gå til opera nu blevet befriet for den borgerlige bismag, der hang omkring institutionen?

Operetten, der engang var en fast bestanddel af privatteatrenes repertoire, synes på vej tilbage. Er der i denne genres teatermæssige karakter med dens rige brug af det sceniske nye muligheder at hente? Fra Amerika har vi omsider fået musicalen ind på teatret, men også i f.eks. skolerne som pædagogiske arbejdsprocesser. Det har givet et nyt publikum, hvilket f.eks. Bellevue Teatrets rock-musical-succes er et eksempel på.

Musikkens følelsesforløsende kraft udnyttes mere og mere i teatermæssige sammenhænge. Peter Langdals skuespil-iscenesættelser er et godt eksempel på en ny og udvidet måde at bruge musikken på. Han er endog nået dertil, at han kan kalde en af sine produktioner »en opera uden sang« – *dramma per musica*.

Ole Nørlyng.

sangerne fra starten var med i tilblivelsesprocessen. Det er jo os, som sælger værket, og så kunne vi måske på et meget tidligt tidspunkt pege på, hvordan det kan sælges bedst. Vi, som omgås teatret til daglig, kunne f.eks. bidrage til løsningen af nogle dramatiske situationer, gennemprøve dem og se, om den bestemte idé er scenisk spændende og levedygtig. Man burde tage os med på råd i højere grad, se blot, hvordan Lully og andre gamle komponister arbejdede med deres sangere. Lad os gøre det på samme måde, lad os skabe nogle musikdramatiske workshops og derigennem skabe nogle spændende sceniske værker,« siger Edith Guillaume og mener, at en lille fiks operette kunne være en alle tiders sag. »Værdifuld underholdning er mindst lige så krævende som seriøs opera, her må alt være i top, derfor er god operette ikke dårlig, man lærer utroligt meget af den. Se at komme i gang, skriv en arie med mig og til mig!«

Forfattere i dette nummer:

Poul Ruders, komponist og organist, særlig kendt for en række glansfuldt instrumenterede orkesterværker.

Teresa Waskowska, magister i musikteori og historie. Tilknyttet Musikvidenskabeligt Institut, København, og musikanmelder på Berlingske Tidende.

Lars Nielsen, underviser i musik på Køge Gymnasium, medarbejder ved Danmarks Radio.

Jens Henrik Koudal, arkivar, cand. mag., medlem af Mødspiel's redaktion.

Lisbeth Ahlgren Jensen, magisterkonferensstuderende ved Musikvidenskabeligt Institut, København.

Ole Nørlyng, cand. mag., musiklærer ved Det kgl. Teater, medlem af Mødspiel's redaktion.

Bjarne Jørnæs, mag. art. i kunsthistorie, museumsinspektør ved Thorvaldsens Museum.

Billedtekster til siderne 3 og 5.

»Templet«

Simultan musikalsk og dramatisk udfoldelse har eksisteret så længe mennesket har udtrykt deres religiøse instinkter. Grækerne etablerede teateret som rammen omkring disse kultiske udfoldelser. Operaen blev skabt omkring år 1600 som et forsøg på at genopvække det græske drama med dets integrerede brug af musik. Det er derfor ikke underligt, at den græske tempelfacade er en fast bestanddel i den arkitektoniske udformning af operahuset. Her Covent Garden fra begyndelsen af 1800tallet.

»Ansigtet«

Inde bag de ceremonielle søjler og trekantsgavle udfolder det menneskelige drama sig båret frem af musikken. Der er egentlig tale om et næsten ubegribeligt samspil af højst forskelligartede faktorer: komponist, librettist, publikum og imellem dem, musikere, sangere og hele staben af folk, der får teateret til at fungere. Midt i dette univers stråler den personlige stemmeudfoldelse som en stjerne på nattehimmelen. Stemmen, dens udtryksintensitet og det dramatiske spil, der følger den, rammer os uendelig dybt, når opera lykkes. Eleonora Andrejewna som Katerina Ismailowa i Schostakowitch's opera Lady Macbeth fra Mzensk.